IX kadencja

SEJM RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

KANCELARIA SEJMU
Biuro Komisji Sejmowych

PEŁNY ZAPIS PRZEBIEGU POSIEDZENIA

- **Komisji do Spraw Kontroli Państwowej (nr 101)**
- **Komisji Polityki Społecznej i Rodziny (nr 132)**

z dnia 14 września 2022 r.

Pełny zapis przebiegu posiedzenia

Komisji do Spraw Kontroli Państwowej (nr 101)

Komisji Polityki Społecznej i Rodziny (nr 132)

14 września 2022 r.

Komisje: do Spraw Kontroli Państwowej oraz Polityki Społecznej i Rodziny, pod przewodnictwem poseł **Urszuli Ruseckiej (PiS)**, przewodniczącej Komisji Polityki Społecznej i Rodziny, rozpatrzyły:

– sprawozdanie Głównego Inspektora Pracy z działalności Państwowej Inspekcji Pracy w 2021 roku (druk nr 2435) wraz ze stanowiskiem Rady Ochrony Pracy w sprawie działalności Państwowej Inspekcji Pracy w 2021 r.

W posiedzeniu udział wzięli: **Katarzyna Łażewska-Hrycko** główny inspektor pracy wraz ze współpracownikami, **Cezary Nobis** dyrektor Biura Prewencji Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego, **Janusz Śniadek** przewodniczący Rady Ochrony Pracy.

W posiedzeniu udział wzięli pracownicy Kancelarii Sejmu: **Tadeusz Cieśluk**, **Małgorzata Cholewa**, **Tadeusz Oset**, **Brygida Śliwka** – z sekretariatów Komisji w Biurze Komisji Sejmowych.

Przewodnicząca poseł Urszula Rusecka (PiS):

Dzień dobry. Otwieram wspólne posiedzenie Komisji Polityki Społecznej i Rodziny oraz Komisji do Spraw Kontroli Państwowej. W dzisiejszym porządku obrad mamy rozpatrzenie sprawozdania głównego inspektora pracy z działalności Państwowej Inspekcji Pracy w 2021 roku – druk nr 2435, wraz ze stanowiskiem Rady Ochrony Pracy w sprawie działalności Państwowej Inspekcji Pracy w 2021 r. Referowali będą główny inspektor pracy oraz przewodniczący Rady Ochrony Pracy, a koreferowała będzie pani przewodnicząca Bożena Borys-Szopa.

Bardzo serdecznie chciałam powitać panią Katarzynę Łażewską-Hrycko – główną inspektor pracy. Witam pana Jarosława Leśniewskiego pana Dariusza Mińkowskiego i panią Małgorzatę Dziemińską – zastępców głównego inspektora pracy, wraz z dyrektorami. Witam również przedstawicieli KRUS i wszystkich parlamentarzystów Komisji obradujących wspólnie.

Stwierdzam kworum.

Porządek dzienny dzisiejszego wspólnego posiedzenia został państwu doręczony. Czy są uwagi do porządku dziennego? Nie słyszę. Stwierdzam zatem, że Komisje przyjęły porządek dzisiejszego posiedzenia. Przechodzimy do jego realizacji. Bardzo proszę o przedstawienie przez panią minister Katarzynę Łażewską-Hrycko sprawozdania zawartego w druku nr 2435. Bardzo proszę.

Główny inspektor pracy Katarzyna Łażewska-Hrycko:

Szanowni przewodniczący, Wysoka Komisjo, mam zaszczyt przedstawić sprawozdanie głównego inspektora pracy z działalności Państwowej Inspekcji Pracy w 2021 r. W ubiegłym roku całe społeczeństwo funkcjonowało w rygorze ograniczeń covidowych, jednak dzięki zastosowanym rozwiązaniom sanitarnym, prawnym oraz organizacyjnym państwo działało sprawnie, w tym nasz urząd. Państwowa inspekcja pracy w 2021 r. koncentrowała się na realizacji wszystkich ustawowych zadań w sposób optymalny. Czas pandemii zmienił rynek pracy. Przedsiębiorcy świetnie poradzili sobie w nowych warunkach. Niestety muszę stwierdzić, że nieprawidłowości się zdarzały. Część firm na przykład naruszała przepisy dotyczące wypłaty wynagrodzenia. Ponad 26 tys. skarżących

sygnalizowało naruszenia wyliczeń wynagrodzenia za pracę. Nieprzypadkowo więc aż 1/3 z 55 tys. kontroli przeprowadzono po skargach pracowników.

Z przykrością stwierdzam, że większość skarg była zasadna. W ubiegłym roku inspektorzy pracy ujawnili ponad 600 tys. naruszeń prawa pracy. Skala oczekiwań społecznych wobec inspektorów jest ogromna, a nasze zasoby ludzkie i organizacyjne są ograniczone. W grudniu 2021 r. Państwowa Inspekcja Pracy zatrudniała 1526 osób wykonujących czynności kontrolne. Przy tej liczbie zadań i wciąż nowych wyzwań potrzebujemy profesjonalnej, dobrze wykształconej i wynagradzanej kadry inspektorskiej. W 2021 r., po wielomiesięcznych kursach, uprawnienia inspektorskie uzyskało 59 osób, a przecież doraźne kontrole to nie jedyne zajęcie państwowej inspekcji pracy.

Ważnym elementem działań urzędu jest badanie wypadków przy pracy. W 2021 r. inspektorzy zbadali 1924 wypadki, w których zginęło 243 pracowników, a 681 osób odniosło ciężkie obrażenia ciała. To dramatyczna statystyka. Na szczęście liczba ofiar tragicznych zdarzeń w miejscu pracy od kilku lat spada. Najbardziej narażeni na wypadki w pracy są pracownicy sektora budowlanego. Wiemy o tym i dlatego ta branża jest pod naszym szczególnym nadzorem. W 2021 r. przeprowadziliśmy ponad 6 tys. kontroli na placach budów. Prawie 92% kontroli skutkowało uregulowaniem nieprawidłowości dotyczących bezpiecznego wykonywania prac budowlanych. Najwięcej z nich związanych było z wykonywaniem prac na wysokości bez zabezpieczenia pracowników przed możliwością upadku. Każdy nakaz wystawiony przez inspektora likwidował konkretne zagrożenie życia i zdrowia. Spadek liczby wypadków i ich ofiar to efekt nie tylko kontroli i wzmożonego nadzoru nad branżami szczególnie niebezpiecznymi, ale także skutek wielu programów oraz kampanii prewencyjnych realizowanych przez inspekcję. W 2021 r. zakończyliśmy czteroletnią kampanię „Czas pracy kierowców, a wypadki przy pracy". W ubiegłym roku został także zrealizowany ostatni trzyletni etap kampanii „Dobry przepis na bezpieczeństwo", skierowanej do wypadkogennej branży przetwórstwa mięsa.

Szanowni państwo, zatrudnienie na podstawie umowy o pracę to prawo do uprawnień pracowniczych, szkoleń i bezpiecznych warunków pracy. Niestety wiele osób pracuje na podstawie umów cywilnoprawnych zamiast umów o pracę. Inspektorzy skontrolowali 37 tys. umów cywilnoprawnych i zakwestionowali 2,5 tys. z nich. Weryfikujemy też, czy osoby przyjmujące zlecenie są prawidłowo wynagradzane, sprawdzamy, czy jest im wypłacane wynagrodzenie w wysokości nie niższej niż wynikająca z wysokości minimalnej stawki godzinowej. Inspektorzy ujawnili, że 2300 zleceniobiorców nie otrzymało 3 mln zł. Kontrole przeprowadzone w 2021 r. pokazują, że nadal część pracowników świadczy pracę nielegalnie. Zbadaliśmy legalność zatrudnienia 80 tys. obywateli polskich i blisko 30 tys. cudzoziemców. Nielegalne zatrudnienie wśród obywateli polskich stwierdzono w odniesieniu do prawie 10 tys. osób. Ustaliliśmy też, że nielegalną pracę świadczyło prawie 5 tys. cudzoziemców z 39 państw. Z roku na rok zwiększamy nacisk na kontrolę legalności zatrudnienia cudzoziemców. Dziś praktycznie nie ma już zakładu pracy bez pracowników z zagranicy. Dbamy o to, aby cudzoziemcy nie byli ofiarami wyzysku, nieuczciwych praktyk ze strony podmiotów na rzecz których pracują. Jest to ważne szczególnie teraz, gdy wiele osób, które uciekły przed wojną z Ukrainy do Polski podejmuje pracę. W Centrum Porad Prawnych Państwowej Inspekcji Pracy są stanowiska telefoniczne infolinii dla cudzoziemców. W 2021 r. skorzystało z nich ponad 5 tys. osób mówiących po ukraińsku lub rosyjsku. Centrum porad jest dostępne oczywiście także dla Polaków.

Generalnie PIP w ubiegłym roku udzieliła blisko 650 tys. porad prawnych i technicznych, 250 tys. z nich udzielono w trakcie przeprowadzanych kontroli. Inspekcja pracy realizując swoją misję dba o podnoszenie świadomości prawa i BHP u pracowników i pracodawców. Wciąż rozszerzamy nasze działania w tym zakresie, organizujemy szkolenia dla wszystkich uczestników rynku pracy. Wydajemy zarówno w tradycyjnej formie papierowej, jak i elektronicznej, podręczniki, poradniki i broszury. Tylko w 2021 r. ogólny nakład fachowych publikacji przekroczył 155 tys. egzemplarzy, po za tym wszystkie opublikowane tytuły dostępne są na naszej stronie internetowej. Na wspomnianej

stronie rozbudowaliśmy też działalność poświęconą webinariom. Powstają filmy informacyjne, szkoleniowe i poradnikowe.

Wysoka Komisjo, przedstawiłam jedynie kilka przykładowych sfer działalności PIP w 2021 r. Uważam, że efekty pracy naszych inspektorów znacząco poprawiły stan praworządności w stosunkach pracy i poziom bezpieczeństwa pracowników. Zapewniam, że nieustannie pracujemy nad tym, by wszystkie nałożone zadania zostały w pełni zrealizowane. Wiem, że możemy być bardziej efektywni w naszych działaniach, potrzebne jest jednak wzmocnienie PIP. Liczę na państwa wsparcie w pracy nad zmianą przepisów, które pozytywnie wpłyną na naszą skuteczność i pomogą w pozyskaniu środków finansowych pozwalających inspekcji pracy na zatrudnienie wykwalifikowanej kadry oraz zapewnienie jej godnych warunków pracy. Dziękuję państwu za uwagę i przekazuję głos moim zastępcom – panu inspektorowi Jarosławowi Leśniewskiemu oraz panu inspektorowi Dariuszowi Mińkowskiemu, którzy szczegółowo przedstawią wyniki naszej działalności w 2021 r.

Zastępca głównego inspektora pracy Jarosław Leśniewski:

Szanowni państwo, naszą misją jest skuteczne egzekwowanie przepisów prawa pracy, w tym bezpieczeństwa i higieny pracy, poprzez efektywne i ukierunkowane kontrole oraz działania prewencyjne. Do naszych głównych zadań, jak wspominała pani minister, należą kontrola zakładów pracy pod kątem przestrzegania przepisów prawa pracy, w tym BHP, legalności zatrudnia, rozpatrywanie i załatwianie skarg, badanie okoliczności i przyczyn wypadków, udzielanie bezpłatnych porad czy też kompleksowe działania o charakterze prewencyjno-profilaktycznym. W naszym sprawozdaniu przedstawiliśmy ocenę stanu praworządności na podstawie przeprowadzonych blisko 56 tys. kontroli, którym podlegało ponad 3,4 mln osób. W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami inspektorzy wydali blisko 176 tys. decyzji administracyjnych. Do kontrolowanych podmiotów inspektorzy pracy skierowali 37 tys. wystąpień i blisko 190 tys. wniosków o usunięcie nieprawidłowości. Aż 11 tys. poleceń ustnych dotyczyło tych nieprawidłowości, które pracodawcy już wykonali w trakcie kontroli.

Oprócz decyzji z zakresu bezpieczeństwa i higieny pracy inspektorzy wydali 4,4 tys. decyzji nakazujących wypłatę należnych wynagrodzeń i innych świadczeń do stosunku pracy. Należności te dotyczyły ponad 21 tys. pracowników na łączną kwotę 63,8 mln zł. Ważnym elementem naszej misji były również ukierunkowane działania prewencyjno-promocyjne. Są one jednym z filarów naszej działalności, na których opiera się funkcjonowanie Państwowej Inspekcji Pracy. W zeszłym roku mieliśmy 121 tys. odbiorców działań prewencyjnych i promocyjnych. Jeśli chodzi o wybrane efekty, prowadząc działania kontrolne koncentrujemy się na bezpieczeństwie i higienie pracy oraz ochronie zdrowia w tych obszarach aktywności zawodowej, w których występuje największe ryzyko utraty zdrowia i życia, a także na ograniczeniu uciążliwości wynikających m.in. z przeciążenia układu mięśniowo-szkieletowego. Dzięki podjętym przez inspektorów pracy działaniom zlikwidowano bezpośrednie zagrożenia dla blisko 40 tys. pracujących, 45 tys. pracowników otrzymało należne wynagrodzenia na kwotę blisko 48 mln zł. Dla niemal 10 tys. osób, będących stronami umów cywilnoprawnych lub pracujących bez żadnej umowy, wyegzekwowaliśmy potwierdzenie na piśmie istnienia stosunku pracy.

Szczególną uwagę podczas kontroli zwracamy na spełnienie obowiązku rzetelnego przygotowania pracowników do pracy. Oceniamy również prawidłowość i kompletność opracowanych ocen ryzyka zawodowego, które powinny uwzględniać wszystkie zagrożenia i sposoby ich eliminacji na stanowisku pracy. Szczególną uwagę zwracamy na prace szczególnie niebezpiecznie. Sprawdzamy zabezpieczenie stanowisk pracy, środki ochrony indywidualnej, wyposażenie pracowników, a efekty mogą państwo zobaczyć na tym slajdzie.

Zastępca głównego inspektora pracy Dariusz Mińkowski:

Szanowni państwo, do urzędu w roku 2021 wpłynęło przeszło 45 tys. skarg, które zawierały ponad 82 tys. problemów. Najwięcej dotyczyło wypłaty wynagrodzeń, istnienia stosunku pracy, treści stosunku pracy. Jeśli chodzi o wyniki, najbardziej obrazuje nieprawidłowości efekt kontrolny w postaci wyegzekwowania, w skutek kontroli w związku ze skargami, przeszło 15 mln zł na rzecz skarżących.

Zastępca głównego inspektora pracy Jarosław Leśniewski:

Utrzymujący się drugi rok stan pandemii spowodował konieczność zmodyfikowania działań tradycyjnie podejmowanych przez PIP, w sposób zapewniający możliwe zrealizowanie naszych zadań ustawowych. Doświadczenia pandemiczne, które zdobyliśmy w 2020 r. i przygotowane wówczas rozwiązania zostały wdrożone do praktyki funkcjonowania na początku 2021 r. Chciałem podkreślić, że wyniki naszych kontroli wykazują, że liczba naruszeń w zakresie stosowania określonych ograniczeń, nakazów i zakazów ustanowionych w związku z wystąpieniem stanu pandemii była niska. Mówiła o tym też pani minister. Spowodowane było to zrozumieniem przez ogół społeczeństwa konsekwencji i potencjalnych skutków zdrowotnych zakażenia i zachorowań.

Kontrole w zakresie przestrzegania przepisów ustawy z marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19 wykazały, iż nieprawidłowości zaistniały w zaledwie 260 podmiotach. Głównie polegały one na braku przekazania kopii porozumienia właściwemu okręgowemu inspektorowi pracy lub przekazaniu kopii porozumienia po terminie, jak również zawarciu porozumienia z niewłaściwymi przedstawicielami pracowników oraz zawarciu porozumienia o niewłaściwej treści.

Jednym z ważniejszych zadań PIP pozostaje badanie okoliczności i przyczyn wypadków – śmiertelnych, ciężkich i zbiorowych. Inspektorzy pracy niezwłocznie reagują na wszystkie zgłoszone zdarzenia, sprawdzają prawidłowość postępowania pracodawców i to, czy praca organizowana była w sposób bezpieczny. Nadal najbardziej wypadkogenne sektory – przetwórstwo przemysłowe i budownictwo – w czasie pandemii tylko nieznacznie zmniejszyły swoją aktywność, co w powiązaniu ze spadkiem ogólnej liczby wypadków, także śmiertelnych i ciężkich, może prowadzić do konkluzji, że powoli, ale systematycznie, poziom bezpieczeństwa w Polsce rośnie. W 2021 r. prowadziliśmy kontrole w sektorach i branżach, które charakteryzowały się występowaniem dużej liczby czynników niebezpiecznych i szkodliwych dla zdrowia. Przykładowo były to prace polegające na usuwaniu azbestu, prace związane z przetwórstwem przemysłowym, prace transportowe i gospodarka magazynowa, prace związane u urządzeniami transportu bliskiego i użytkowaniem wózków jezdniowych, leśnictwo, górnictwo, w tym zakłady górnicze i firmy świadczące usługi górnicze oraz prace prowadzone przy urządzeniach energetycznych. Ogólny wniosek płynący z kontroli tych zakładów reprezentujących sektory o potencjalnie dużym występowaniu wypadków przy pracy jest następujący: niezależnie od branży, w około 80%–90% firmach inspektorzy stwierdzają nieprawidłowości w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy. O budownictwie już wspominaliśmy.

Chciałem podkreślić, że nieprawidłowości skutkujące wydaniem środków prawnych w budownictwie to ponad 92% kontroli. Wyniki kontroli wskazują, że w zeszłym roku zmniejszyła się liczba nieprawidłowości dotyczących wykonywania prac na wysokości bez zabezpieczenia pracowników przed upadkiem. W większości przypadków nieprawidłowości powodujące zagrożenia były usuwane już w trakcie kontroli w wyniku wydawania przez inspektorów decyzji ustnej. Sektor budowlany wymaga specjalnego podejścia, dlatego począwszy od 2022 r. zaplanowaliśmy trzyletnią strategię kontroli i prewencji w budownictwie, której działania kontrolno-nadzorcze będą ściśle powiązane z kampanią i działaniami promocyjnymi w tym sektorze.

Przestrzeganie przepisów dotyczących osób niepełnosprawnych to od lat jeden z ważnych aspektów kontroli inspektorów pracy. Cieszy, że w 2021 r., podobnie jak w latach ubiegłych, żadna z kontroli prowadzonych przez PIP nie zakończyła się uchyleniem decyzji warunkującej przyznanie pracodawcy statusu prowadzonego zakładu pracy chronionej lub zakładu aktywności zawodowej. W zakładach tych jednak nadal ujawniamy nieprawidłowości związane z zapewnieniem bezpiecznych, higienicznych warunków pracy, tak naprawdę polegające głównie na zaniedbaniu remontów i konserwacji, ale bardzo często również na nielikwidowaniu barier architektonicznych. W mniejszym stopniu nieprawidłowości dotyczą maszyn i urządzeń technicznych. Naruszenia przepisów ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych występują w mniejszym zakresie.

Zastępca głównego inspektora pracy Dariusz Mińkowski:

Kolejnymi nieprawidłowościami, które inspektorzy stwierdzali w czasie czynności kontrolnych są kwestie związane z wynagrodzeniami. W roku 2021 przeprowadziliśmy ponad 13,5 tys. kontroli. Niestety co czwarta kontrola wykrywała nieprawidłowości. Odsetek nieprawidłowości wzrósł rok do roku do zbliżonego z 2019. Najwięcej kontroli wykonywaliśmy w zakresie czynności związanych ze skargami. Na ogólną liczbę kontroli w tym temacie złożyło się ponad 170 kontroli kompleksowych. Tematem, który był bezpośrednio związany z wynagrodzeniami są kwestie czasu pracy. Niestety pracodawcy nadal mają problem z właściwym prowadzeniem ewidencji czasu pracy, ujawnianiem godzin nadliczbowych oraz zapewnieniem właściwego odpoczynku dobowego dla zatrudnionych pracowników. Na wszystkie kontrole, które zostały przeprowadzone w zakresie czasu pracy złożyły się zarówno kontrole kompleksowe, jak i kontrole w wybranych branżach. Generalnie chodziło o sektor usług oraz czas pracy w budownictwie. Dużą grupę nieprawidłowości ujawniono w zakresie nieprawidłowości formalnych związanych z prowadzeniem systemów czasu pracy, okresów rozliczeniowych. Tematem nierozerwalnym z ogólnie ujętym czasem pracy jest kwestia kontroli prowadzonych w ramach Krajowej strategii kontroli. Chodzi o czas pracy w transporcie. Zadania te realizujemy od 2009 r. W tym zakresie należy stwierdzić, że główną nieprawidłowością, najczęściej stwierdzaną przez inspektorów, jest niezapewnienie kierowcom wymaganego odpoczynku oraz przekroczenie limitów prowadzenia pojazdów. Nieprawidłowości w tym zakresie stwierdzaliśmy najczęściej. Kontrolami objęto 473 pracodawców, a czynności dotyczyły czasu pracy ponad 2700 kierowców. Te nieprawidłowości są szczególnie bolesne, ponieważ dotyczą kwestii bezpieczeństwa nas wszystkich – chodzi o ruch drogowy – i mogą przekładać się na zagrożenie dla wszystkich jego uczestników.

Kontrole umów cywilnoprawnych to kolejna tematyka, którą inspektorzy pracy poruszali w ponad 9400 kontrolach. Spośród skontrolowanych 38 tys. umów cywilnoprawnych – głownie chodzi o umowy zlecenia, inspektorzy pracy zakwestionowali 2,5 tys. umów zawartych w warunkach, które wskazywały, że powinny to być umowy o pracę, czyli średnio 6,6% umów było zawartych w warunkach, które nie powinny być poddane rygorom kodeksu cywilnego tylko przepisom prawa pracy. W tym zakresie stwierdzamy, że nadal istnieje dość duży problem po stronie pracodawców, wynikający albo z uwagi na chęć ograniczenia kosztów, albo czasami z niewiedzy, dotyczący tematyki powierzania pracy albo w formule samozatrudnienia, albo w obszarze umów zlecenia. Umowy o dzieło są rzadziej w tej chwili spotykane. Generalnie są to umowy cywilnoprawne, a podstawową nieprawidłowością w tym zakresie jest albo niezgłoszenie do ubezpieczenia społecznego, albo nie zawarcie umowy na piśmie. W tym zakresie należy stwierdzić, że potwierdza się wątek małej skuteczności powództw kierowanych przez inspektorów pracy do sądów. Nadal bardziej efektywne są nasze działania oparte o ustawę o inspekcji pracy. W tym zakresie chodzi o wystąpienia i polecenia wydawane przez inspektorów pracy. Nadal wiążący pozostaje wniosek, który wielokrotnie inspekcja pracy już przekazywała, aby w ramach uprawnień inspektorom pracy dać możliwość regulowania tej nieprawidłowości w formie decyzji administracyjnych.

Kolejną istotną tematyką z zakresu prawa pracy, którą regulowaliśmy, jest wypłata minimalnego wynagrodzenia. Tą kontrolą objęto prawie 35 tys. osób i nieprawidłowości stwierdzono w zakresie ponad 2700 kontroli. W tym zakresie była to kwota niewypłaconych świadczeń na ponad 3 mln zł. ogólnie można stwierdzić, że w tym zakresie poziom nieprawidłowości jest podobny do lat poprzednich. Nie nastąpił ani wzrost, ani spadek, ale w stosunku do ogólnego tematu wynagrodzeń jest to informacja pozytywna.

Jeżeli chodzi o kolejny obszar, czyli ograniczenie handlu w niedzielę i święta, w tym zakresie cieszy, że jedynie 5% skontrolowanych placówek handlowych narusza przepisy. Są to w większości placówki mniejsze. Nie dotyczy to placówek dużych. Sytuacja nadal wymaga monitorowania, m.in. z uwagi na pojawiające się ostatnio sygnały o możliwych działaniach zmierzających do obejścia przepisów tej ustawy.

Zastępca głównego inspektora pracy Jarosław Leśniewski:

Kilka słów o kontrolach kompleksowych. Takie kontrole również prowadzimy. To kontrole w których grupa inspektorów zajmuje się zagadnieniami zarówno prawnej ochrony pracy, technicznego bezpieczeństwa pracy, jak i legalności zatrudnienia. Prowadziliśmy te kompleksowe kontrole w szczególności w kopalniach, firmach świadczących usługi na rzecz górnictwa, przedsiębiorstwach gospodarki morskiej, zakładach rolnych, podmiotach leczniczych, placówkach handlowych i placówkach oświatowych. Wyniki tych kontroli szeroko opisane są w sprawozdaniu, a liczbę kontroli kompleksowych, z których jesteśmy szczególnie dumni, przedstawiliśmy państwu na slajdzie.

Zastępca głównego inspektora pracy Dariusz Mińkowski:

Proszę państwa, jeżeli chodzi o nielegalne zatrudnienie obywateli polskich, nasze kontrole objęły ponad 80 tys. osób. Nielegalne zatrudnienie i nielegalną pracę stwierdziliśmy w przypadku 12% osób objętych kontrolami. Ten poziom jest porównywalny do lat poprzednich. Należy zauważyć, że podstawowym problemem, który dostrzegamy na chwilę obecną jest możliwość późniejszego zgłoszenia faktu zawarcia umowy do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych. Gdyby taka możliwość została zlikwidowana i zgłoszenia byłyby dokonywane w terminie zatrudnienia albo przed, na pewno moglibyśmy wykazać się większą skutecznością w tym temacie. Proszę państwa, jednym z istotnych wątków, który wykazywały kontrole to utrudniony, ograniczony przez pewne formalności dostęp kontrolerów do pewnych baz danych. Chodzi głównie o bazy danych ZUS, RCI PESEL, PUP, które w dużej mierze, gdyby były dostępne wprost dla inspektorów pracy zwiększyłyby skuteczność zwalczania negatywnej praktyki zatrudniania na czarno. Odsetek cudzoziemców z krajów trzecich, którym powierzono nielegalną pracę również utrzymał się na poziomie lat ubiegłych. W tym zakresie głównie chodzi o nieprawidłowości związane z brakiem wymaganego zezwolenia na pracę. Jeśli chodzi o obywatelstwo, nadal w pierwszym zakresie największą grupą kontrolowaną byli Ukraińcy, Białorusini, Gruzini, Mołdawianie.

Inny temat związany z legalnością zatrudnienia to kwestie związane z agencjami zatrudnienia i pracą tymczasową. Nielegalne świadczenie usług agencji zatrudnienia stwierdzono w ponad 10% kontroli. Nieprawidłowości w zakresie funkcjonowania tych agencji dotyczą aż 65% skontrolowanych podmiotów. Jedną z podstawowych nieprawidłowości, ponieważ kontrole obejmowały zarówno agencje, jak i podmioty pracodawców użytkowników, po stronie agencji jest kwestia niezawarcia w uzgodnieniach między agencją a pracodawcą użytkownikiem istotnych informacji związanych ze stosunkiem pracy pracownika tymczasowego. Pracodawcy użytkownicy dopuszczali się w różnym zakresie niedopełnienia obowiązków informacyjnych w zakresie czasu pracy, a także urlopów. Szczególnie trudna przy kontroli agencji zatrudnienia jest tematyka związana z biurami wirtualnymi, które dość powszechnie funkcjonują…

Przewodnicząca poseł Urszula Rusecka (PiS):

Przepraszam na moment. Mam tylko komunikat. Wiemy, że o godz. 17.00 będzie głosowanie, więc 5 minut przed godz. 17.00 będziemy musieli zrobić przerwę, abyśmy mogli dojść na salę. Wysłuchamy teraz sprawozdania Państwowej Inspekcji Pracy, zrobimy przerwę, potem, po głosowaniach będą koregencje i dyskusje. Inaczej nie zdążymy. Bardzo proszę.

Zastępca głównego inspektora pracy Jarosław Leśniewski:

Strategia pierwszej kontroli dotyczy firm krótko funkcjonujących na rynku pracy. Grupę tych zakładów mogą charakteryzować powszechne uchybienia związane ze zgodnym z prawem przygotowaniem pracowników. Tym niemniej, w każdej z tych kontroli stwierdzono różnego rodzaju nieprawidłowości i stosowano odpowiednie środki prawne. Są one skutkiem lekceważenia przepisów prawa pracy a także chęcią poczynienia oszczędności związanych z obniżeniem kosztów prowadzonej działalności. Nowym pracodawcom trudności sprawia prawidłowe ustalenie porządku pracy. Podczas każdej kontroli sprawdzającej ujawnialiśmy średnio trzy różnego rodzaju nieprawidłowości. Podczas pierwszej kontroli średnio aż 13,5. Zwykle dotyczyły one nieprawidłowości innych niż stwier-

dzane podczas pierwszej kontroli, co oznacza, że pracodawcy realizowali środki prawne, wydane uprzednio przez inspektorów pracy.

Powiem kilka słów na temat naszych kampanii prewencyjnych. Wspomnę tylko, że w roku sprawozdawczym PIP realizowała ostatni, trzeci etap kampanii „Dobry przepis na bezpieczeństwo". Kampania jest przykładem projektu, który łączy elementy kontroli inspektora pracy u pracodawcy z zastosowaniem narzędzi prewencyjnego oddziaływania. Łącznie w latach 2019–2021 do programu prewencyjnego zaproszono ponad 2 tys. pracodawców. W 115 szkoleniach organizowanych przez okręgowe inspektoraty pracy uczestniczyło 824 pracodawców i przedsiębiorców.

Rok 2021 był, jak wspominaliśmy, również ostatnim etapem prowadzonej przez PIP czteroletniej kampanii edukacyjnej „Czas pracy kierowców a wypadki drogowe". Okręgowe inspektoraty pracy zorganizowały 36 szkoleń, w których uczestniczyło 606 pracodawców. Propagowanie działań na rzecz ograniczenia zagrożeń wypadkowych w małych zakładach oraz skuteczne zapobieganie powtarzalności wypadków to podstawowe założenia programu prewencji wypadków. „Zdobądź dyplom Państwowej Inspekcji Pracy" jest jednym z najstarszych programów prewencyjnych PIP. Został zainicjowany w 2020 r. z myślą o mikroprzedsiębiorstwach. W 2021 r. zorganizowano łącznie 60 szkoleń, w których uczestniczyło blisko 500 pracodawców, a 339 osiągnęło pozytywny wynik kontroli i otrzymało dyplom PIP. Program profilaktyczny Przeciwdziałanie negatywnym skutkom stresu w miejscu pracy był szczególnie istotny w czasie pandemii. Jego celem jest nie tylko przeciwdziałanie niepożądanym konsekwencjom stresu, lecz także zagrożeniom psychospołecznym oraz ograniczeniu ich poziomu w miejscu pracy.

Podobnie jak w latach ubiegłych realizowano również działania prewencyjne służące ograniczeniu zagrożeń wypadkowych i chorobowych w rolnictwie indywidualnym głównie poprzez przedsięwzięcia szkoleniowe oraz edukacyjne. Przeprowadzono przykładowo 162 szkolenia, w których uczestniczyło ponad 4 tys. rolników indywidualnych i 150 studentów kierunków rolniczych. Ponadto przeprowadzono ponad 2000 wizytacji. Program „Kultura bezpieczeństwa" skierowany jest do młodzieży powyżej 15 roku życia. Ma on za zadanie kształtowanie świadomości zagrożeń występujących w środowisku pracy. Dzięki współpracy z pracodawcami i ich zaangażowaniu możemy również realizować wiele innych działań, planów i założeń. Dlatego w każdym roku wyłaniamy najlepszych naszym zdaniem pracodawców i nagradzamy ich w konkursie „Pracodawca – organizator pracy bezpiecznej". Jak państwo wiedzą, statuetki i dyplomy wręczamy naszym laureatom podczas dorocznych gali PIP na zamku królewskim w Warszawie.

Zastępca głównego inspektora pracy Dariusz Mińkowski:

Poza działalnością kontrolną i prewencyjną PIP realizuje również bardzo szeroką działalność w obszarze poradnictwa prawnego. W roku 2021 zostało udzielonych ponad 650 tys. porad prawnych o różnym charakterze, technicznych, prawnych w zakresie legalności zatrudnienia, w różnych formułach i aż 251 tys. w ramach czynności kontrolnych. W tym zakresie podjęta została przez panią minister decyzja o zwiększeniu zakresu poradnictwa telefonicznego i zostały uruchomione telefony, które do tej pory były tylko w sekcji centrum poradnictwa w PIP. Uruchomione zostało więc również poradnictwo w okręgach, co zwiększyło ogólną liczbę porad o przeszło 1/5 w stosunku do roku poprzedniego. Najbardziej liczną grupą byli pracownicy, którzy byli głownie zainteresowani tematami związanymi z nawiązaniem stosunku pracy, wynagrodzeniami, czasem pracy, urlopami i legalnością zatrudnienia. Pracodawcy stanowili około 30%. Świadczy to o tym, że w tym zakresie dość powszechnie stajemy się wiodącymi prawnikami w tej materii i zaindeksowanie po stronie pracodawców jest coraz większe. Do tej pory przeważali pracownicy, a obecnie grupa pracodawców szuka również poradnictwa i wsparcia ze strony PIP.

Zastępca głównego inspektora pracy Jarosław Leśniewski:

Od lat PIP podejmuje szereg działań bazujących na współpracy z organami administracji publicznej, jednostkami samorządu terytorialnego na szczeblu centralnym i regionalnym, organami nadzoru nad warunkami pracy, instytucjami działającymi w sferze ochrony pracy, a także placówkami naukowo-badawczymi. Współpracowanie z tymi

podmiotami oparte jest na realizacji konkretnych działań programowych, wniosków i zaleceń, które wynikają również z debat parlamentarnych, posiedzeń, w tym Komisji do Spraw Kontroli Państwowej, Rady Ochrony Pracy, Komisji Polityki Społecznej i Rodziny. Reagujemy oczywiście również na interwencje i wszystkie sygnały, w tym zgłaszane ze strony organizacji związkowych i skargi.

Zastępca głównego inspektora pracy Dariusz Mińkowski:

Na zakończenie chciałbym podkreślić, że rok 2021 był o tyle szczególny, że główny inspektor pracy, realizując swoje uprawnienia wynikające z art. 18 ustawy o PIP, skierował do właściwych ministrów aż 19 wniosków legislacyjnych. Do ministra rodziny i polityki społecznej było skierowanych 11 wniosków, m.in. dotyczących spraw związanych z ubezpieczeniami społecznymi, cudzoziemcami, delegowaniem pracowników, czasem pracy i wypłatą minimalnej stawki godzinowej. Wnioski skierowane do ministra rozwoju i technologii dotyczyły bezpieczeństwa przy wykonywaniu robót drogowych, mostowych, obsługi żurawi, odpowiedzialności inwestora w prawie budowlanym czy też minimalnych wymagań dotyczących atmosfery wybuchowej. Wnioski do ministra zdrowia dotyczyły substancji chemicznych, mieszanin, czynników procesów technologicznych oraz ograniczenia ujawnień naruszeń w zakresie czasu pracy pracowników w podmiotach leczniczych. Po jednym wniosku wystosowaliśmy do ministra klimatu i środowiska i ministra infrastruktury w zakresie nowelizacji rozporządzenia w sprawie BHP przy gospodarowaniu odpadami komunalnymi, jak i BHP przy obsłudze statków żeglugi śródlądowej oraz obiektów zanurzalnych.

Kończąc, zwrócę tylko uwagę na priorytety. Podsumowując rok ubiegły, warto wspomnieć o naszych priorytetach na rok 2022. To wzrost bezpieczeństwa branży budowlanej, wsparcie pracodawców w zakresie rzetelnej oceny ryzyka zawodowego oraz działania informacyjno-promocyjne dla młodzieży, jeśli chodzi o działania prewencyjne. W zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy były 3 główne strategie – strategia kontroli działań prewencyjnych dla sektora budowlanego, strategia kontroli zagrożeń chemicznych czynnikami środowiska pracy i strategia wzmożonego nadzoru nad zakładami pracy. Wspominaliśmy o tym państwu z myślą o branży budowlanej na 2022–2024 rok mówiąc o trzyletniej kampanii „Budowa – stop wypadkom". W zakresie prawnej ochrony pracy to od lat naruszenia przepisów o czasie pracy, w tym wypłaty wynagrodzeń, jak i zatrudnienie na podstawie umów cywilnoprawnych. Ostatni temat, szczególnie ważny w kontekście agresji na Ukrainie to legalność zatrudnienia obywateli Ukrainy podejmujących prace na terytorium Polski. Dziękujemy państwu za uwagę.

Przewodnicząca poseł Urszula Rusecka (PiS):

Bardzo dziękuję. Ogłaszam przerwę na czas bloku głosowań. Bezpośrednio po głosowaniach spotykamy się ponownie i będziemy kontynuowali posiedzenie Komisji. Bardzo dziękuję.

[Po przerwie]

Przewodnicząca poseł Urszula Rusecka (PiS):

Wznawiam posiedzenie Komisji. Bardzo dziękuję państwowej inspekcji pracy i pani inspektor za przedstawienie sprawozdania. Otwieram dyskusję ogólną. W tej dyskusji bardzo proszę o zabranie głosu pana przewodniczącego Janusza Śniadka i przedstawienie stanowiska Rady Ochrony Pracy.

Przewodniczący Rady Ochrony Pracy Janusz Śniadek:

Dziękuję bardzo. Pani przewodnicząca, pani minister, myślałem, czy nie skrócić trochę tego stanowiska, bo stanowi ono znakomite kompendium wiedzy z tego sprawozdania, ale to zaledwie trzy strony i myślę, że odczytam je bez niepotrzebnych skrótów. Stanowisko Rady Ochrony Pracy w sprawie działalności Państwowej Inspekcji Pracy w 2021 r. Rada Ochrony Pracy na posiedzeniu w dniu 14 czerwca br. – więc już w czerwcu mieliśmy okazję zapoznać się z tym sprawozdaniem – zapoznała się ze sprawozdaniem z działalności PIP w 2021 r. Dokument przedstawili: główny inspektor pracy – pani Katarzyna Łażewska-Hrycko oraz jej zastępcy – Jarosław Leśniewski i Dariusz Mińkowski. W roku sprawozdawczym inspektorzy pracy przeprowadzili 55 800 kontroli w 45 400 podmio-

tach zatrudniających łącznie 3400 tys. osób. Liczba naruszeń przepisów prawa pracy ujawnionych w trakcie kontroli przekroczyła 600 tys., co należy uznać za niepokojące zjawisko. Ponad 40% z przeprowadzonych kontroli stanowiły tzw. kontrole skargowe mające na celu sprawdzenie zasadności otrzymywanych skarg pracowniczych. Dotyczyły one głównie problemów związanych z wypłatą wynagrodzeń za pracę, nieprawidłowości w zakresie czasu pracy, warunków bezpieczeństwa pracy, stosunku pracy, czasu pracy, legalności zatrudnienia.

W 2021 r. inspekcja prowadziła m.in. kontrolę realizacji obowiązków w zakresie zapobiegania rozprzestrzenianiu się koronawirusa oraz działań podejmowanych przez zakłady pracy w celu zapewnienia osobom pracującym odpowiedniego poziomu bezpieczeństwa i higieny pracy w czasie pandemii. Państwowa Inspekcja Pracy zbadała także prawidłowość zawierania umów cywilnoprawnych, wypłaty minimalnego wynagrodzenia dla osób pracujących na podstawie umów cywilnoprawnych, przestrzegania przepisów o ograniczeniu handlu w niedzielę i święta, legalność zatrudnienia obywateli polskich i cudzoziemców oraz prawidłowość funkcjonowania agencji zatrudnienia. Ponadto PIP prowadziła kompleksowe kontrole przestrzegania przepisów prawa pracy, w tym bezpieczeństwa i higieny pracy w budownictwie, które od lat jest objęte jej wzmożonym nadzorem PIP. Inspektorzy zbadali okoliczności i przyczyny 1924 wypadków przy pracy zaistniałych w 2021 r. i zgłoszonych do PIP, w których poszkodowane zostały 2104 osoby, w tym 681 osób doznało ciężkich obrażeń ciała, a 243 osoby poniosły śmierć. Wśród poszkodowanych śmiertelnie w zbadanych wypadkach przy pracy dominowały osoby pracujące w następujących sektorach: budowlanym – 103 osoby, przemysłowym – 42 osoby, transportowym i magazynowym – 32 osoby, rolniczym i leśnym – 16 osób, w handlu i naprawach – 13 osób.

W wyniku ubiegłorocznych kontroli inspektorzy wydali 175 700 decyzji dotyczących zapewnienia bezpieczeństwa i higieny pracy, 4400 decyzji nakazujących wypłatę świadczeń, 10 900 poleceń ustnych i 189 800 wniosków w wystąpieniach. W 2021 r. PIP przeprowadziła 1325 tzw. pierwszych kontroli. To forma kontroli typowo prewencyjnych, prowadzonych na zasadzie audytu i założenia, o ile nie zostaną stwierdzone rażące nieprawidłowości, bezsankcyjna. W 2021 r. strategią pierwszej kontroli objęte zostały mikroprzedsiębiorstwa zatrudniające do 9 pracowników oraz małe zakłady zatrudniające od 10 do 49 osób, funkcjonujące na rynku nie dłużej niż 3 lata, które nie były uprzednio kontrolowane. Niemal w każdym przypadku inspektorzy stwierdzili różne nieprawidłowości zmuszające do zastosowania odpowiednich środków prawnych w postaci decyzji, wniosków oraz poleceń.

Ubiegłoroczne działania kontrolno-nadzorcze PIP doprowadziły do likwidacji bezpośrednich zagrożeń dla życia i zdrowia u prawie 40 tys. osób, przeprowadzenia badań i pomiarów czynników szkodliwych dla zdrowia dotyczących ponad 80 tys. osób, wypłaty 45 tys. pracownikom wynagrodzeń i innych świadczeń ze stosunku pracy na łączą kwotę 47 900 tys. zł, wypłaty ponad 5 tys. osób pracujących na podstawie umów zlecenia lub umów o świadczenie usług, wobec których stwierdzono naruszenie przepisów dotyczących minimalnej stawki godzinowej kwoty łącznej wyrównującej 1100 tys. zł, zawarcie prawie 9800 umów o pracę z osobami pracującymi wcześniej na podstawie umów cywilnoprawnych lub bez umów potwierdzonych na piśmie. Jednocześnie wyeliminowano nieprawidłowości m.in. w zakresie oceny ryzyka zawodowego, szkolenia pracowników, stosowania środków ochrony indywidualnej.

Równolegle z działaniami kontrolno-nadzorczymi PIP prowadziła wielokierunkową działalność prewencyjno-promocyjną, w tym m.in. kampanie prewencyjne i konkursy skierowane do maksymalnie dużych i zróżnicowanych grup osób świadczących pracę, a także do pracodawców, którzy są odpowiedzialni za zapewnienie pracującym bezpiecznych i higienicznych warunków pracy oraz do studentów, uczniów i rolników indywidualnych. Odbiorcami działań prewencyjnych PIP w roku 2021 było 121 tys. osób. Inspekcja pracy prowadziła również szeroko zakrojoną działalność poradniczą w okręgowych inspektoratach pracy oraz w Głównym Inspektoracie Pracy, udzielając w roku sprawozdawczym ponad 648 900 porad prawnych i technicznych. Największym zainteresowa-

niem cieszyło się, podobnie jak w latach ubiegłych, poradnictwo w zakresie stosunku pracy, wynagrodzeń i czasu pracy.

Rada Ochrony Pracy uważa, że działanie PIP w roku sprawozdawczym było prowadzone zgodnie z wcześniej przyjętym programem, który uzyskał akceptację ROP oraz sejmowej Komisji do Spraw Kontroli Państwowej. Prezentowane sprawozdanie rzetelnie dokumentuje szeroki zakres działań podejmowanych przez PIP, jednocześnie mogących być inspiracją do dalszych badań i analiz. Rada Ochrony Pracy uważa, że PIP dobrze przysłużyła się ochronie praworządności w stosunkach pracy oraz poprawie bezpieczeństwa higieny pracy w Polsce. Rada pozytywnie ocenia przedstawioną w sprawozdaniu działalność kontrolno-nadzorczą oraz prewencyjną PIP w 2021 r. i rekomenduje Sejmowi przyjęcie tego dokumentu. Rada wyraża uznanie dla wszystkich pracowników, inspektorów i kierownictwa PIP za zaangażowanie w realizację powierzonej misji i osiągnięte rezultaty.

Podpisano, przewodniczący Rady Ochrony Pracy, dalej rozdzielnik – marszałek Sejmu, sejmowa Komisja do Spraw Kontroli Państwowej, sejmowa Komisja Polityki Społecznej i Rodziny oraz Państwowa Inspekcja Pracy. Dziękuję bardzo.

Przewodnicząca poseł Urszula Rusecka (PiS):

Dziękuję bardzo. Koreferat w tym temacie ma pani przewodnicząca Bożena Borys-Szopa.

Poseł Bożena Borys-Szopa (PiS):

Dziękuję bardzo, pani przewodnicząca. Szanowni państwo inspektorzy, Wysokie Komisje, otrzymaliśmy wspaniały materiał zarówno pod względem staranności wykonania, jak i pod względem rzetelności ukazania ogromu pracy, jaka na tych stronach się pojawia. To ogrom wysiłek inspektorów pracy, ale także pracowników merytorycznych, różnych departamentów, w tym również, albo przede wszystkim, okręgowych inspektoratów pracy. Tym razem zacznę zupełnie inaczej, a więc od podziękowań. Chciałabym na ręce kierownictwa, dla wszystkich pracowników PIP, złożyć podziękowania za olbrzymią pracę. Mamy świadomość, że to była bardzo trudna praca. Z jednej strony kolejny rok COVID, z drugiej nowe wyzwanie, jakim jest wojna na Ukrainie, kompletnie nowe zadania. Mamy świadomość ogromu odpowiedzialności, jaka spoczywa na barkach PIP. Szczerze, jestem zupełnie spokojna, że dacie sobie państwo radę, jak zwykle. Nigdy do tej pory PIP, inspektorzy i jej pracownicy nie zawiedli osób, które oczekiwałyby pomocy z ich strony.

W nieskończoność, jak mantrę powinniśmy powtarzać dane liczbowe. Z jednej strony to ogrom wykonanych działań – 56 tys. kontroli w ciągu jednego roku, 45 tys. skarg, z tego 23 kontroli związanych z tymi skargami, 176 tys. decyzji administracyjnych. Każda z nich musiała być rozpatrzona, perfekcyjnie przygotowana. Ponad 4400 decyzji nakazujących wypłatę wynagrodzeń lub innych środków finansowych związanych z zatrudnieniem dla 21 300 osób. To jest niesamowita liczba kontroli i czynności zarówno przygotowawczych, jak i później końcowych. Łączna kwota wyegzekwowanych pieniędzy na rzecz pracowników to ponad 64 mln zł. Zlikwidowano bezpośrednie zagrożenie dla życia lub zdrowia dla prawie 40 tys. osób wykonujących pracę. Wydaje się, że 40 tys. osób to nie jest tak dużo, ale proszę sobie wyobrazić, ile z tych zdarzeń mogłoby zaistnieć ciężkich, śmiertelnych lub zbiorowych wypadków przy pracy. To jest nie do przecenienia. Zaległe wynagrodzenia i inne należności odzyskało 45 tys. pracowników. Podkreślam to z całą mocą – to prawie 48 mln zł. Jeszcze jedna liczba, również bardzo ważna. Wydawało by się, że po zlikwidowaniu tzw. syndromu pierwszej dniówki z pracą nielegalną nie będziemy się już spotykali, a jednak PIP pokazuje, że w tym zakresie jest nadal wiele do zrobienia. Dziękuję za tę pracę. Pracodawcy dzięki działalności PIP potwierdzili na piśmie istnienie stosunku pracy dla prawie 10 tys. osób. to niebagatelne osiągnięcie.

Sprawozdanie za 2021 r. wydawałoby się, że ma już trochę historyczne znaczenie, ale doskonale wiem, że PIP nie odkłada sprawozdania na półkę, tylko wielokrotnie je analizuje, doprowadzając do tego, aby jeszcze lepiej i skuteczniej realizować zadania wynikające z ustawy bądź zmieniać ją, jeśli takie rozwiązania są potrzebne. Obie Komisje są otwarte na wszystkie sugestie ze strony PIP. Ze względu na to, że mamy dziś taki rwany dzień, mam świadomość, że państwo siedzą na obradach cały dzień, na tym zakoń-

czę. Dziękuję jeszcze raz wszystkim pracownikom PIP za ogrom pracy. Myślę, że debata w Sejmie będzie okazją do szerszej analizy i dyskusji. Jesteśmy w tej szczęśliwej sytuacji, że każdy z nas miał możliwość zapoznania się ze sprawozdaniem – ja nawet dwukrotnie, bo na posiedzeniu Rady Ochrony Pracy również pracowałam nad stanowiskiem. Jeszcze raz z całego serca gratuluje i dziękuję bardzo. Wnoszę do obu Komisji o przyjęcie sprawozdania PIP za rok 2021. Dziękuję, pani przewodnicząca.

Przewodnicząca poseł Urszula Rusecka (PiS):

Bardzo dziękuję. Otwieram dyskusję ogólną. Pani poseł Wcisło ma głos, bardzo proszę.

Poseł Marta Wcisło (KO):

Dziękuję, pani przewodnicząca. Wysoka Komisjo, dziś omawiamy sprawozdanie z działalności Państwowej Inspekcji Pracy za rok 2021. Korzystając z okazji, że jest z nami główny inspektor pracy – pani Katarzyna Łażewska – chciałam zadać pytanie, które też skieruję w formie pisemnej. Szanowna pani inspektor, w przestrzeni publicznej pojawiają się liczne pytania zarówno pracobiorców, jak i pracodawców, związane z przestrzeganiem przepisów w zakresie zakazu handlu w niedzielę. W sierpniu wydała pani dyspozycję, aby w jednej z największych sieci handlowo-spożywczych w miastach takich jak Warszawa, Poznań, Gdańsk, Katowice, przeprowadzić pilotażowe kontrole w związku z zakazem handlu w niedzielę i w związku z pojawiającymi się informacjami o obchodzeniu tego przepisu, czyli stosowania wybiegu w postaci czytelni. Jak możemy przeczytać w mediach, do 258 sklepów wybrali się pracownicy PIP, nie stwierdzając złamania przepisów. Placówki te były zamknięte. Przeprowadzono też oczywiście kontrolę w mikroplacówkach handlowych. Od marca br. w innej sieci handlowej, również w branży spożywczej – to sieć sklepów o różnym asortymencie – funkcjonują tzw. czytelnie, które *de facto* są przykrywką i obejściem przepisów w zakresie zakazu handlu w niedzielę. Do tych sklepów od marca nie została skierowana kontrola. Zestawienie tych dwóch faktów może stawiać tezę, że podmioty gospodarcze są nierówno traktowane. Jeśli pani inspektor wyraża wolę podania nazwy sieci, ale myślę, że pani wie doskonale, o jakie sieci handlowe chodzi, mogę to uczynić.

Chciałabym zwrócić uwagę, bo docierają do mnie z małych sklepów informacje, że inspektorzy są wysyłani do placówek, które już wielokrotnie były kontrolowane. Apeluję do głównego inspektora pracy o równe traktowanie wszystkich podmiotów gospodarczych. Wszyscy jesteśmy równi wobec prawa – mali i duzi, jedna sieć i druga. Te pytania i pismo w tej sprawie skieruję do pani inspektor, a dziś poproszę o odpowiedź. Dziękuję.

Przewodnicząca poseł Urszula Rusecka (PiS):

Bardzo dziękuję. Bardzo proszę, zgłosił się pan Tomasz Kostuś, pani Magdalena Biejat. W tej kolejności.

Poseł Tomasz Kostuś (KO):

Dziękuję, pani przewodnicząca. Po pierwsze, chciałbym podziękować pani minister, pani inspektor, za efekty, rezultaty i wyniki przedstawione w przedmiotowym sprawozdaniu z działalności Państwowej Inspekcji Pracy w roku 2021, za tę funkcję prewencyjną i kontrolną, o czym mówiła moja przedmówczyni. Podobnie jak ona chciałbym podziękować za trud, za poświęcenie, za profesjonalizm inspektorów, którzy realizują kontrole, za ich szczególne zaangażowanie, które zasługuje na ogromne uznanie. Po drugie, PIP wykonująca swoje czynności związane z prawem pracy sama winna być instytucją, co do której nie istnieje choćby cień wątpliwości dotyczący jej funkcjonowania. Zgodnie z ustawą o PIP stanowisko inspektora może zajmować osoba, która nie była karana za umyślne przestępstwo lub umyślne przestępstwo skarbowe. Chciałbym zapytać panią minister o pana nadinspektora Tomasza Abramowicza, znanego związkowca, osobę, która kieruje inspektorami w Lublinie. Chciałbym zapytać o sprawę wyroku nakazowego z października 2008 r, który dotyczył nielegalnego posługiwania się podrobioną legitymacją Policji. Czy pani inspektor mogłaby się do tej sprawy odnieść? Jeśli nie teraz, to proszę o pisemne stanowisko w tej sprawie.

Wiem, że mówimy o roku 2021, ale nie tak dawno było sprawozdanie z roku 2020. To sprawozdanie opiniowałem w imieniu Klubu Parlamentarnego Koalicji Obywatelskiej, który reprezentuję. Zadałem wtedy pani minister kilka pytań, na które otrzymałem częściową odpowiedź w formie pisemnej. Przypominam to sobie. W dalszym ciągu jest podstawowa kwestia dotycząca raportu i wyników z kontroli wewnętrznej. Przypominam, że to coś, o czym wielokrotnie mówiliśmy na posiedzeniach Komisji do Spraw Kontroli Państwowej, do czego się odnosiliśmy. To kwestia potwierdzania nieprawdy w dokumentach, datowania umów, omijania procedur naboru, nepotyzmu, fałszowania procedur podróży służbowych czy naruszeń w zakresie czasu pracy i godzin nadliczbowych. Do tej pory ten raport nie został upubliczniony i jako członkowie Komisji do Spraw Kontroli Państwowej tego dokumentu nie otrzymaliśmy, a przecież o to autorzy tego raportu wnioskowali. Na tym chciałbym zakończyć swoją wypowiedź. Dziękuję bardzo.

Przewodnicząca poseł Urszula Rusecka (PiS):

Bardzo dziękuję. Bardzo proszę, pani poseł Magdalena Biejat.

Poseł Magdalena Biejat (Lewica):

Dziękuję. Oczywiście przyłączam się do podziękowań, ale trochę nie zgadzam się z panią przewodniczącą Borys-Szopą, że należy uznać, że państwo zawsze dadzą radę, bo wydaje mi się, że powinniśmy również porozmawiać o potrzebach PIP. Z przedstawionego przez państwa sprawozdania wynika, że z roku na rok nieznacznie, ale cały czas spada państwu liczba osób zatrudnionych. Wiemy, że zapotrzebowania kadrowe po prostu są większe. Chciałam zapytać, jak duży jest to problem i czego państwo potrzebują, aby w sposób skuteczniejszy wypełniać swoje zadania. Deklaruję jednocześnie, że wszelkie dążenie do zwiększenia budżetu PIP oczywiście Lewica będzie popierała, jeśli chodzi o najbliższy budżet, bo naszym zdaniem to kwestia kluczowa dla zapewnienia bezpieczeństwa pracowników. Dobrze by było, by te wszystkie wzniosłe deklaracje i pochwały przekuły się na realne wsparcie dla inspektorów.

Mam też konkretne pytanie dotyczące agencji pracy tymczasowej w kontekście zatrudniania osób z zagranicy. Jakie są obecnie państwa zdaniem najważniejsze wyzwania związane z kontrolowaniem wykorzystywania cudzoziemców? Miałam do czynienia z cudzoziemkami pracującymi jako pomoc domowa, przy osobach starszych, przy sprzątaniu. Mówiły one wielokrotnie o tym, że agencje okłamują ich pracodawców i osoby, u których pracują i sprzątają, że są umowy. Tych umów nie ma. Boją się zgłosić to do PIP, bo obawiają się wydalenia z Polski. Jestem ciekawa, jak to wygląda z państwa perspektywy. Dziękuję.

Przewodnicząca poseł Urszula Rusecka (PiS):

Bardzo dziękuję. Bardzo proszę, pan poseł Adam Śnieżek.

Poseł Adam Śnieżek (PiS):

Pani minister, chciałbym pogratulować tej sierpniowej akcji zapobiegawczej naruszeniom przepisów dotyczących ograniczenia pracy w święta i niedzielę. Tak to odbieram – że przyniosła ona zaniechanie tych prób w sieci Biedronka. Ze sprawozdania widać, że tych naruszeń ograniczeń pracy w święta nie ma zbyt wiele. Chciałem zapytać, jak pani minister ocenia sytuację w tym zakresie. W sprawozdaniu zwraca też uwagę duża liczba porad zasięganych przez pracodawców. To prawie 120 tys. Czy z charakteru tych porad można wnioskować taki trend, że pracodawcy chcą uniknąć naruszeń i zawczasu zasięgać porady? Byłoby to pozytywne zjawisko. Dziękuję.

Przewodnicząca poseł Urszula Rusecka (PiS):

Bardzo dziękuję. Czy jeszcze ktoś chciałby zabrać głos w tym punkcie? Nie słyszę zgłoszeń. Bardzo proszę panią minister o odpowiedź.

Główny inspektor pracy Katarzyna Łażewska-Hrycko:

Odpowiadając na pierwsze pytanie dotyczące zakazu pracy w handlu w niedzielę, kontroli w Biedronkach i dyskryminacji, w zakresie doboru do kontroli w odniesieniu do małych i średnich przedsiębiorstw, szanowni państwo, to nie są tylko te akcje, o których państwo mogli przeczytać w mediach. Sukcesywnie, od momentu wejścia w życie

nowych przepisów prowadzimy czynności kontrolne dotyczące przestrzegania zakazu handlu w niedzielę. W tym zakresie tych kontroli jest zdecydowanie więcej, niż pani poseł Wcisło wspomniała. One nie dotyczą tylko sieci Biedronka. Nie jestem wróżką i nie wiem, o jakiej sieci pani poseł mówiła. Regulacje, z którymi mamy do czynienia okazują się niestety nie do końca precyzyjne, co rzeczywiście jest wykorzystywane przez niektórych przedsiębiorców. Nie różnicujemy sytuacji w zależności od tego czy to małe, czy duże sieci handlowe. Proszę pamiętać też o tym, że w przypadku małych i średnich przedsiębiorców najczęściej mamy do czynienia z wyłączeniem, które jest wskazane w ustawie, a mianowicie że prace w niedzielę w handlu świadczy sam przedsiębiorca, albo członkowie jego rodziny. Taka sytuacja zgodnie z przepisami jest dopuszczalna. Są też inne wyłączenia wynikające z ustawy dopuszczające handel w niedzielę. Prosiłabym o poczekanie na dane, które PIP posiada i na podsumowanie, zamiast wydawać pochopne wnioski.

Chciałabym wspomnieć o jeszcze jednej kwestii. Niestety jeśli chodzi o czytelnie, pojawił się wyrok Sądu Okręgowego w Gdańsku, który jest niekorzystny z punktu widzenia działań, jakie podejmujemy jako PIP. To interpretacja odmienna od naszej. Sąd uznał, że w tym konkretnym przypadku czytelnia, która była zorganizowana w sklepie mogła funkcjonować i uzasadniała w ocenie sądu świadczenie pracy w niedzielę. Nie podzielamy tego poglądu. Wydaliśmy w tym zakresie także stanowiska Komisji Prawnej Głównego Inspektoratu Pracy dotyczące naszej interpretacji przepisów, jeśli chodzi o przestrzeganie regulacji tej ustawy. Tak naprawdę na bieżąco analizujemy sytuację. Jeśli będziemy widzieli, że istnieje jeszcze konieczność zmiany czy doprecyzowania przepisów to na pewno będziemy o to wnioskowali, ale uważamy że na tym etapie jest jeszcze na to za wcześnie. Dlaczego częste kontrole? W przypadku, kiedy dochodzi do częstego łamania zakazu handlu w niedzielę w odniesieniu do konkretnej placówki handlowej, rekomendowanym przez nas działaniem jest również kierowanie zawiadomień do prokuratury dotyczących możliwości popełnienia przez taki podmiot przestępstwa związanego z uporczywym naruszaniem uprawnień pracowniczych. Rzeczywiście te kontrole w podmiotach, co do których mamy wiedzę, że ten zakaz handlu w niedzielę jest łamany, będą prowadzone stale i systematycznie, bez względu na to, jakiego rodzaju to podmioty. Szczegółowe dane statystyczne, które obejmują zakres działań podejmowanych przez PIP prześlemy pani poseł w odpowiedzi pisemnej.

Odnosząc się do pytania pana posła Tomasza Kostusia, panie pośle, myślę że informacje, które pan poseł posiada nie do końca są rzetelne. Nic mi nie wiadomo na temat zatrudnienia pana Tomasza Abramowicza w Państwowej Inspekcji Pracy. Sytuacja, którą pan opisuje, dotyczy innego pracownika PIP. Miała ona miejsce, jak pan poseł wspomniał, w 2008 r. i w związku z tym doszło do zatarcia skazania i nie ma podstaw do tego, aby w jakikolwiek sposób PIP miała się na ten temat wypowiadać, ale oczywiście bardziej szczegółowe informacje w zakresie, w jakim jest to możliwe, przekażemy panu na piśmie.

Jeśli chodzi o sprawozdanie z 2020 r., wielokrotnie wypowiadałam się na posiedzeniach Komisji obradujących wspólnie, że nie będziemy przekazywali informacji związanych z samą treścią dokonanych ustaleń. To było postępowanie wewnętrzne. Informowałam również, że wszystkie skutki finansowe, w tym potencjalne, które wynikały z przeprowadzonego badania audytowego sprawozdania, zostały usunięte i Skarb Państwa z tego tyłu na dzisiaj nie ponosi żadnych skutków finansowych. Wnioski płynące z tego sprawozdania zostały wykonane i wdrożone. Jesteśmy na etapie kończenia ostatecznych ustaleń w tej materii.

Kolejne pytanie zadała pani poseł Magdalena Biejat – co mogłoby pomóc PIP w bardziej skutecznej realizacji zadań. Tak naprawdę, to co dla nas najbardziej istotne, to jasne i precyzyjne regulacje prawne, które umożliwią nam skuteczne działanie zarówno w naszej regulacji – mówię o ustawie o PIP i szeregu wniosków legislacyjnych. Nie tylko w ubiegłym roku, ale przez szereg lat PIP prezentowała takie wnioski, które umożliwiłyby nam bardziej skuteczne działanie. Nawet te wnioski, o których wspominaliśmy w sprawozdaniu – na 19 wniosków legislacyjnych, które doprecyzowują przepisy – powodują że nasza działalność jest bardziej skuteczna. Na pewno kwestie legislacyjne

i wsparcie Wysokich Komisji będzie dla nas niezwykle istotne. Myślę, że zawsze możemy o tym rozmawiać.

Jeśli chodzi o kwestię wsparcia inspekcji z finansowego punktu widzenia, w tym tygodniu prezentowaliśmy budżet PIP na rok 2023 na posiedzeniu Rady Ochrony Pracy. Uwzględniliśmy w nim potrzeby instytucji jak również sytuację ekonomiczną, w jakiej Polska się znajduje. To, co jest najbardziej dla nas niezbędne – aby państwo już na etapie prac sejmowych czy senackich zaakceptowali naszą propozycję budżetu bez zmian. Proponujemy określony budżet, który uznaliśmy za racjonalny i oszczędny, wystarczający na to, aby zrealizować zadania PIP w przyszłym roku. Zakładamy m.in. wzrost wynagrodzeń pracowników PIP w wyższym zakresie – to 15,8% – niż to co jest szacowane przez Ministerstwo Finansów, które zakłada wzrost na poziomie 7,8%. Jeśli poparliby państwo nasz postulat wzrostu wynagrodzeń do 15,8%, pomogłoby to wyrównać płacę realną w PIP. O ile poziom średnich wynagrodzeń w PIP może wydawać się satysfakcjonujący, o tyle zatrudnienie pracowników, którzy dopiero zaczęliby karierę zawodową w PIP, o czym mówię często przy różnych okazjach, zgodnie z wynegocjowanymi ze związkami zawodowymi działającymi w PIP porozumieniami, dla młodszego inspektora pracy po rocznej aplikacji i zdaniu egzaminów państwowych, z wyższym wykształceniem – mówię o inżynierach budownictwa, energetyki i prawnikach – to 5 tys. zł brutto plus dodatek stażowy. Wiedzą państwo, że minimalne wynagrodzenie rośnie, więc zależy nam na tym, aby podnieść realną płacę w PIP. Jeśli będą państwo przychylni dla tego budżetu, to będziemy bardzo zobowiązani.

Myślę, że poruszyłam najważniejsze kwestie. Kadra inspektorska i merytoryczna, jak słusznie pani poseł podkreśliła, jest najważniejsza. Na tę pracę składają się inspektorzy, którzy są solą instytucji, ale wspierają ich pracownicy merytoryczni, to m.in. porady prawne, które udzielamy, niezwykle istotne działania prewencyjno-promocyjne, cała administracja. Rzeczywiście tych obszarów funkcjonowania i zadań jest wiele. Cała ta machina wymaga współdziałania wszystkich pracowników, więc rzeczywiście jest to dla nas niezwykle istotne.

Szanowni państwo, przechodząc do kolejnych, już ostatnich pytań, pana Adama Śnieżka, jeśli chodzi o zakaz handlu w niedzielę, jeśli będzie pan zainteresowany danymi statystycznymi, zostaną one przekazane. Myślę, że dokumentują one całokształt naszych działań w tym zakresie. Tendencje dotyczące porad, jeśli chodzi o zainteresowanie pracodawców są wzrostowe. W przeciągu ostatnich lat, szczególnie ostatniego 1,5 roku, od kiedy objęłam funkcję głównego inspektora pracy – korzystając z moich doświadczeń związanych ze współpracą z organizacjami pracodawców – położyliśmy bardzo duży nacisk i przypisujemy temu też taką wagę działaniom prewencyjno-promocyjnym w szerokim zakresie. Są one również kierowane do pracodawców i realizowane we współpracy z nimi. Jak państwo mogli usłyszeć, inspektorów pracy jest około 1500, a pracowników inspekcji około 2600. Nie jesteśmy w stanie być w każdym zakładzie pracy. Im więcej zyskamy poparcia wśród pracodawców, którzy zainteresowani powinni być prawidłowym zatrudnianiem pracowników, zapewnieniem im bezpiecznych i godnych warunków pracy, tym łatwiej będzie nam wykonywać zadania. Rzeczywiście wydaje mi się, że ta tendencję, o której pan poseł wspomniał, związana z chęcią pozyskania porady przez przedsiębiorców – to najczęściej przedsiębiorcy mali i średni, ale również wyspecjalizowane komórki kadrowe, biura rachunkowe, często też kancelarie prawne, które zwracają się do nas w różnych sprawach dotyczących prawidłowego zatrudniania pracowników, co traktujemy jako chęć bycia w zgodzie z obowiązującymi regulacjami prawnymi – należy uznać za jak najbardziej pożądaną. Dziękuję.

Przewodnicząca poseł Urszula Rusecka (PiS):

Bardzo dziękuję, pani inspektor. Rozumiem, *ad vocem* pani poseł Marta Wcisło.

Poseł Marta Wcisło (KO):

Tak. Pani przewodnicząca, Wysoka Komisjo, zadałam pani minister konkretne pytanie. Myślę, że było rzeczowe. Kąśliwa uwaga pani minister jest absolutnie nie na miejscu i nie przystoi ministrowi, ale skoro pani minister nie wie, o jaką sieć chodzi, a zna sprawę jednej sieci, ale nie zna drugiej i nie wie, w jakiej sieci funkcjonowały kluby czytelnika,

to pani minister powiem. Chciałam zapytać, dlaczego od marca br. w sieci sklepów Intermarché funkcjonują kluby czytelnika i nie było tam kontroli przynajmniej do sierpnia br.? W innej sieci, której nazwę pani wymieniła były. Dlatego pytam – czy oby oba podmioty są tak samo traktowane? Tak samo te mikro i małe przedsiębiorstwa. Bardzo proszę panią minister o rzeczowe odniesienie się do tego, a nie kąśliwie, bo to po prostu pani nie wypada. Dziękuję.

Przewodnicząca poseł Urszula Rusecka (PiS):

Bardzo dziękuję. *Ad vocem* również pani poseł Magdalena Biejat.

Poseł Magdalena Biejat (Lewica):

Chciałam przypomnieć moje pytanie o agencję pracy tymczasowej.

Przewodnicząca poseł Urszula Rusecka (PiS):

Pan poseł Tomasz Kostuś.

Poseł Tomasz Kostuś (KO):

Pani minister, chciałbym uzyskać precyzyjną odpowiedź czy przedmiotowy raport z kontroli wewnętrznej, na który się powoływałem, o którym tak wiele razy na posiedzeniach Komisji do Spraw Kontroli Państwowej mówiliśmy, będzie upubliczniony, czy nie? Zerojedynkowo – czy członkowie Komisji do Spraw Kontroli Państwowej, którzy wielokrotnie ten temat podejmowali, również z mównicy sejmowej, dostaną jego kopię i będą mieli okazję się z nim zapoznać? Sprawa jest bardzo poważna. Rozumiem, że to dokument wewnętrzny PIP, ale ponieważ dotyczy bardzo ciężkich zarzutów, pytałem o to nie tylko ja, ale również inni parlamentarzyści, po raz kolejny zwracam się do pani z wnioskiem o jego upublicznienie, a przynajmniej pokazanie go do wglądu członkom sejmowej Komisji do Spraw Kontroli Państwowej. Myślę, że to najbardziej właściwe grono do zapoznania się z tym raportem, tym bardziej, że mówimy o instytucji i jednostce, która jest bezpośrednio podległa polskiemu Sejmowi. To dla mnie oczywista oczywistość – przepraszam za określenie. W mojej opinii – być może się mylę, sprawdzę to i skonsultuję z biurem prawnym – pani ma obowiązek przedstawić taki raport. To pierwsza sprawa.

Druga sprawa – być może pomyliłem nazwisko. Byłem wyjątkowo ostrożny i wstrzemięźliwy. Nie będę się wyzłośliwiał i powoływał się na duży tekst Interii w tym zakresie, ale jeśli nie teraz, bardzo proszę o odniesienie się do tych uwag na piśmie. Nie chodzi tylko o wyrok z 2008 r., ale również do innych, nie wiem czy prawdziwych, zarzutów i faktów, które na przełomie ostatnich lat miały miejsce. Dołączę te wszystkie materiały prasowe na ten temat, również te najświeższe, z sierpnia br., które były opublikowane, do tego pytania. Nie oczekuję odpowiedzi teraz. Dziękuję.

Przewodnicząca poseł Urszula Rusecka (PiS):

Bardzo dziękuję. Bardzo proszę o zwięzłe odpowiedzi, bo już powoli kończymy. Rozumiem, że część będzie na piśmie.

Główny inspektor pracy Katarzyna Łażewska-Hrycko:

Oczywiście. Szanowna pani poseł, przekażemy informacje dotyczące wszystkich kontroli, które były przeprowadzone w zakresie przestrzegania zakazu handlu w niedzielę. O ile mi wiadomo, również obejmowały sieć sklepów Intermarché. Szczegółową informację otrzyma pani drogą pisemną.

Jeśli chodzi o kwestie dotyczące raportu, już na posiedzeniu Komisji do Spraw Kontroli Państwowej informowałam o tym, że treść raportu nie zostanie udostępniona do wglądu. Są to dokumenty wewnętrzne, które nie podlegają konieczności udostępnienia. Deklarowałam i przedstawiałam wielokrotnie wnioski i informacje podsumowujące, ale sama treść raportu nie będzie państwu przekazana. Jeśli będą państwo dysponowali opinią komisji legislacyjnej, sejmowej, która będzie odbiegała od naszego stanowiska, to się z tym zapoznam i rozważę weryfikację swojego stanowiska w tym względzie.

Jeśli chodzi o kwestie dotyczące agencji pracy tymczasowej nie wiem, czy odpowiedzieć teraz, bo to obszerny temat, więc może udzielimy pani poseł odpowiedzi w formie pisemnej, aby nie przedłużać dzisiejszego posiedzenia. Dziękuję.

Przewodnicząca poseł Urszula Rusecka (PiS):

Bardzo dziękuję. Zamykam dyskusję. Stwierdzam, że Komisja przyjęła sprawozdanie głównego inspektora pracy.

Pozostał nam wybór posła sprawozdawcy. Proponuję, aby posłem sprawozdawcą została pani poseł Bożena Borys-Szopa. Czy pani poseł się zgadza? Bardzo dziękuję.

Szanowni państwo, wyczerpaliśmy porządek dzienny dzisiejszego posiedzenia. Dziękuję wszystkim za udział. Zamykam posiedzenie.